

Hallituksen esitys eduskunnalle Etelä-Afrikan ja Intian kanssa diplomaattisen edustuston, konsuliedustuston tai kansainvälisissä järjestöissä toimivan edustuston työntekijän perheenjäsenen ansiotyön tekemisestä tehtyjen sopimusten hyväksymisestä sekä laeiksi sopimusten lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi Suomen ja Etelä-Afrikan ja Suomen ja Intian väliset sopimukset diplomaattisen edustuston, konsuliedustuston tai kansainvälisissä järjestöissä toimivan edustuston työntekijän perheenjäsenen ansiotyön tekemisestä sekä lait sopimusten lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta.

Useissa maissa edustustojen henkilökunnan puolisoiden työskentely on periaatteessa mahdollista, mutta työllistymisen edellytyksenä on diplomaattistatuksesta ja immunitetista luopuminen, ellei työnteon ehdoista tehdä erillistä sopimusta (perhe- ja puolisosopimus) hallitusten välillä. Perhe- ja puolisosopimuksissa säännellään tarkemmin työtä koskevia edellytyksiä, lupamenettelyä ja työtä tekevän perheenjäsenen asemaa. Sopimusten perusteella tehtävän ansiotyön osalta perheenjäsenet ovat vastaanottajavaltion vero- ja sosiaaliturvajärjestelmien alaisia. Työntekoon sovelletaan vastaanottajavaltion kansallista lainsäädäntöä.

Niillä työtä tekevillä perheenjäsenillä ja puolisoilla, joiden työntekoon Suomessa sovelletaan perhe- ja puolisosopimusta, on oikeus työntekijän oleskelulupa-an ilman saatavuusharkintaa. Kyse on kuitenkin vain rajallisesta määrästä henkilöitä.

Suomen ja Etelä-Afrikan sekä Suomen ja Intian väliset sopimukset tulevat voimaan toiseksi seuraavan kuukauden ensimmäisenä päivänä sen jälkeen, kun jälkimmäinen ilmoitus kunkin sopimuksen voimaantulon edellyttämien sisäisten menettelyjen päättämisestä on otettu vastaan. Esitykseen sisältyvät ehdotukset laeiksi sopimusten lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta. Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana samaan aikaan kuin sopimukset tulevat voimaan.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	2
YLEISPERUSTELUT	3
1 JOHDANTO	3
2 NYKYTILA.....	3
2.1 Suomen voimassa olevat perhe- ja puolisosopimukset.....	3
2.2 Vieraan valtion diplomaattien puolisoitten ja perheenjäsenten työntekoa Suomessa koskeva kansallinen lainsäädäntö ja käytäntö.....	4
2.3 Euroopan unioni.....	6
2.4 Nykytilan arviointi.....	6
3 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET	7
4 ESITYKSEN VAIKUTUKSET	8
4.1 Taloudelliset vaikutukset.....	8
4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan	8
4.3 Muut yhteiskunnalliset vaikutukset	8
5 ASIAN VALMISTELU.....	9
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	10
1 SOPIMUSTEN SISÄLTÖ JA SUHDE SUOMEN LAINSÄÄDÄNTÖÖN	10
2 LAKIEHDOTUSTEN PERUSTELUT	15
3 VOIMAANTULO	15
4 EDUSKUNNAN SUOSTUMUKSEN TARPEELLISUUS JA KÄSITTELYJÄRJESTYS.....	15
LAKIEHDOTUKSET	17
1. Laki diplomaattisten tai konsuliedustustojen tai kansainvälisissä hallitustenvälisissä järjestöissä toimivien edustustojen työntekijöiden puolisoitten ansiotyöstä Etelä-Afrikan kanssa tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta.....	17
2. Laki diplomaattisen tai konsuliedustuston jäsenten perheenjäsenten ansiotyöstä Intian kanssa tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta.....	18
SOPIMUSTEKSTI	19

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Kahdensivuisilla sopimuksilla diplomaattisen edustuston, konsuliedustuston sekä kansainvälisessä järjestössä toimivan edustuston henkilöstön perheenjäsenien ansiotyön tekemisestä (”perhe- ja puolisosopimus”) on tarkoitus helpottaa puolisoitten ja perheenjäsenien työskentelyä asemamaassa ja mahdollistaa työskentely ilman, että heidän tarvitsee luopua diplomaattistatuksestaan niissä tapauksissa, joissa diplomaattistatuksesta luopuminen vastaanottajavaltion noudattaman käytännön mukaan muutoin olisi työskentelyn edellytyksenä. Diplomaattisia suhteita koskevan Wienin yleissopimuksen (SopS 3 ja 4/1970, jäljempänä Wienin diplomaattisopimus) ja konsulisuhteita koskevan Wienin yleissopimuksen (SopS 50/1980, jäljempänä Wienin konsulisopimus) perusteella myönnettävät erioikeudet ja vapaudet soveltuvat tietyin osin myös diplomaattisten edustustojen henkilöstön talouteen kuuluviin perheenjäseniin.

Wienin diplomaattisopimuksen 37 artikla määrittelee sen, mitä erioikeuksia ja vapauksia kunkin henkilöstöryhmän perheenjäsenet nauttivat. Diplomaattisen edustajan perheenjäsen on vapaa esimerkiksi vastaanottajavaltion rikosoikeudellisesta tuomiovallasta ja pääsääntöisesti hänet on myös vapautettu vastaanottajavaltion siviilioikeudellisesta ja hallinnollisesta tuomiovallasta, paitsi ansiotyöhön liittyvissä kysymyksissä. Yleisesti katsotaan, että Wienin diplomaattisopimus ei estä diplomaatin tai muun lähetetyn virkamiehen perheenjäsenen työskentelyä asemamaassa, mutta joissakin valtioissa työskentelyn edellytyksenä on niin sanotun perhe- ja puolisosopimuksen tekeminen, jossa säännellään tarkemmin työtä koskevista edellytyksistä, lupamenettelyistä ja työtä tekevän perheenjäsenen asemasta. Sopimusten perusteella tehtävän ansiotyön osalta perheenjäsenet ovat vastaanottajavaltion vero- ja sosiaaliturvajärjestelmien alaisia. Työntekoon sovelletaan vastaanottajavaltion kansallista lainsäädäntöä.

Vaikka perhe- ja puolisosopimukset kattavat määritelmiensä mukaisesti pääsääntöisesti edustustoihin akkreditoitujen henkilöiden puoliset sekä mukana seuraavat alaikäiset tai riippuvaisessa asemassa olevat lapset, sopimuksilla on käytännössä merkitystä lähinnä puolisoitten työskentelymahdollisuuksien kannalta. Sopimukset eivät koske perheenjäseniä, jotka ovat vastaanottajavaltion kansalaisia tai asuvat pysyvästi vastaanottajavaltiossa.

2 Nykytila

2.1 Suomen voimassa olevat perhe- ja puolisosopimukset

Suomella on voimassa perhe- ja puolisosopimus Kanadan (SopS 12/1989), Iso-Britannian (SopS 24/1990), Amerikan Yhdysvaltojen (SopS 13/1996), Unkarin (SopS 20/2003), Chilen (SopS 85/2005), Serbian (SopS 30 ja 31/2016), Vietnamin (SopS 34 ja 35/2016), Israelin (SopS 40 ja 41/2016) ja Argentiinan (SopS 56 ja 57/2016) kanssa. Sopimukset on tehty vastavuoroisuuden perusteella yleisen luvan antamiseksi edustuston henkilöstön perheenjäsenille, jotta he voisivat tehdä ansiotyötä vastaanottajavaltiossa. Suomessa tämä tarkoittaa sitä, että Maahanmuuttovirasto myöntää perheenjäsenelle hakemuksesta työn vastaanottamiseksi tarvittavan luvan ilman saatavuusharkintaa.

Sopimusmääräyksissä on sopimuskohtaisia eroja esimerkiksi liittyen sopimuksen piiriin kuuluvien perheenjäsenien määritelmään, mutta pääpiirteissään sopimukset ovat yhteneväisiä. Ansiotyön laadulle ei aseteta rajoituksia, mutta ammattiin mahdollisesti liittyvistä pätevyys-

vaatimuksista ei tehdä poikkeusta. Lupa voidaan evätä, jos turvallisuussyistä tehtävään voidaan palkata vain vastaanottajavaltion kansalainen. Työtä tekevä perheenjäsen ei ole vapautettu vastaanottajavaltion siviilioikeudellisesta ja hallinnollisesta lainkäyttövallasta kyseiseen ansiotyöhön liittyvissä kysymyksissä. Tämä vastaa Wienin diplomaattisopimuksen määräyksiä. Rikosoikeudellista koskemattomuutta sovelletaan myös perheenjäsenen ansiotyön yhteydessä ilmeneviin tekoihin, mutta lähettäjävaltio sitoutuu harkitsemaan perusteellisesti jokaista vastaanottajavaltion pyyntöä rikosoikeudellisesta koskemattomuudesta luopumiseksi sopimuksen perusteella. Perheenjäsenet ovat vastaanottajavaltion vero- ja sosiaaliturvajärjestelmien alaisia, kun kyse on ansiotyöstä. Perheenjäsenen työlupa katsotaan päättyneeksi virkamiehen tehtävän päättyessä vastaanottajavaltiossa. Työ, johon sopimuksen perusteella on ryhdytty, ei oikeuta perheenjäsentä jatkamaan asumista vastaanottajavaltiossa luvan päättymisen jälkeen.

2.2 Vieraan valtion diplomaattien puolisoiden ja perheenjäsenten työntekoa Suomessa koskeva kansallinen lainsäädäntö ja käytäntö

Ulkomaalaisen työskentely Suomessa edellyttää ulkomaalaislain (301/2004) nojalla työntekijän oleskelulupaa (3 § 1 momentin 6 kohta, 70–75 §, 78 §), ellei kyse ole työstä, jota on mahdollista tehdä muulla oleskeluluvalla (77 §) tai ilman oleskelulupaa (79 §).

Työntekijän oleskelulupaa koskeva menettely on moniportainen, ja edellyttää toimenpiteitä työntekijältä. Työntekijän oleskelulupaa on haettava, jos työskentely ei ole mahdollista muulla oleskeluluvalla tai ilman oleskelulupaa. Työntekijän oleskelulupaa haettaessa työpaikka on oltava valmiina. Työntekijän oleskelulupa myönnetään pääsääntöisesti yhdelle ammattialalle, jolloin työntekijä voi tehdä useampaa saman alan työtä yhdellä luvalla.

Jos työntekijä tulee Suomeen työskentelemään jossakin ulkomaalaislain 77 §:ssä luetelluista tehtävistä, hän ei tarvitse työntekijän oleskelulupaa, vaan muun oleskeluluvan ansiotyötä varten, joka myönnetään erikseen kuhunkin pykälässä lueteltuun tehtävään. Ulkomaalaislain 77 §:n mukaisia tehtäviä ovat muun muassa erityisasiantuntijan, tutkijan, uskonnollisen tai aatteellisen yhdistyksen työntekijän, urheilijan, valmentajan tai urheilutuomarin työt. Osassa näissä tehtävistä on mahdollisuus työllistyä vain lyhytaikaisesti.

Työnteko on mahdollista kokonaan ilman oleskelulupaa ulkomaalaislain 79 §:ssä luetelluissa tilanteissa. Tällöin työntekijällä on kuitenkin oltava voimassa oleva viisumi, jos henkilö on viisumivelvollinen tai toisen maan myöntämä Schengen-oleskelulupa, joka mahdollistaa lyhytaikaisen luvallisen oleskelun Suomessa. Jos henkilö on viisumivapaa maan kansalainen, hän voi työskennellä ilman oleskelulupaa Suomessa niin kauan, kuin viisumivapaa oleskeluaika on voimassa. Ilman oleskelulupaa Suomessa voi työskennellä muun muassa tulkki, opettaja, asiantuntija tai urheilutuomari, jos työtä tehdään kutsun tai sopimuksen nojalla enintään 90 päivää.

EU:n jäsenvaltion (taikka Sveitsin, Islannin, Norjan tai Liechtensteinin) kansalaisiin sovelletaan lähtökohtaisesti ulkomaalaislain 10 luvun (EU:n kansalaisen ja häneen rinnastettavan oleskelu) säännöksiä. EU:n kansalaisilla on oikeus oleskella ja oikeus rajoittamattomaan työntekoon Suomessa. Kyseisten henkilöiden on kuitenkin rekisteröitävä oleskelunsa Maahanmuuttovirastossa kolmen kuukauden oleskelun jälkeen.

Ulkoasiainministeriö myöntää ulkomaalaislain 69 §:n mukaisesti tilapäisen oleskeluluvan lähettäjävaltiota Suomessa edustavan diplomaatti- ja konsuliedustuston henkilökuntaan kuulu-

valle ja hänen perheenjäsenelleen, riippumatta siitä, mistä lähettäjävaltiosta on kysymys. Valtiot voidaan jakaa kolmeen kategoriaan Suomessa kyseisiä henkilöitä koskevien käytäntöjen osalta: 1) EU:n jäsenvaltiot ja niihin rinnastettavat valtiot; 2) kolmannet maat, joiden kanssa Suomella on voimassa oleva perhe- ja puolisosopimus; 3) kolmannet maat, joiden kanssa Suomella ei ole voimassa olevaa perhe- ja puolisosopimusta. Ulkoasiainministeriön myöntämät oleskeluluvat ovat erityistapauksia ulkomaalaislaissa eikä niiden kohdalla ole kyse tavanomaiseen maahanmuuttoon liittyvistä oleskeluluvista. Ulkomaalaislain 78 §:n 2 momentin mukainen perheenjäsenen työteko-oikeus liittyy tavanomaisiin ulkomaalaislain mukaisesti myönnettäviin oleskelulupiin, ei ulkoasiainministeriön myöntämiin diplomaattioleskelulupiin.

Vaikka EU:n jäsenvaltion (taikka Sveitsin, Islannin, Norjan tai Liechtensteinin) kansalaiseen sovelletaan lähtökohtaisesti ulkomaalaislain 10 luvun (EU:n kansalaisen ja häneen rinnastettavan oleskelu) säännöksiä, näitä ei kuitenkaan pääsääntöisesti sovelleta henkilöihin, joiden oleskelusta ulkoasiainministeriö ulkomaalaislain 69 §:n mukaisesti päättää. Kyseiset henkilöt oleskelevat Suomessa ulkoasiainministeriön myöntämän tilapäisen oleskeluluvan perusteella ja tällöin heidän oleskelunsa rinnastetaan ulkomaalaislain näkökulmasta muun kuin EU:n jäsenvaltion kansalaisen oleskeluun.

Diplomaattisia erioikeuksia ja vapauksia nauttivan EU:n jäsenvaltion kansalaisen tai häneen rinnastettavan henkilön työteko-oikeus on käytännössä toteutunut siten, että henkilön työllisyydessä ulkoasiainministeriö peruuttaa myöntämänsä oleskeluluvan ja henkilö rekisteröi oleskeluoikeutensa Maahanmuuttovirastossa. Merkintä oleskeluoikeudesta tehdään ulkomaalaisrekisteriin (UMA) ja todistuksen rekisteröinnistä myöntää Maahanmuuttovirasto. Tämän jälkeen henkilöt oleskelevat, ulkomaalaislain näkökulmasta, Suomessa EU:n kansalaisina (eivätkä diplomaatti- tai konsuliedustuston henkilöstön perheenjäseninä). Suomen tulkinnan mukaan kyseiset henkilöt ovat tällöin kuitenkin kansainvälisen oikeuden näkökulmasta edelleen Wienin diplomaattisopimuksessa tarkoitettuja perheenjäseniä. EU:n kansalaisten diplomaattistatus säilyy myös työskentelyn aikana, mutta heitä ei Wienin diplomaattisopimuksen mukaisesti ole vapautettu työntekoon liittyvästä siviilioikeudellisesta ja hallinto-oikeudellisesta lainkäyttövalasta. Näissä tapauksissa EU:n kansalaisten ansiotyön tekeminen ei siten edellytä kahdenvälisiä sopimusjärjestelyjä Suomen ja kyseessä olevan EU:n jäsenvaltion välillä.

Kolmansien maiden edustustojen henkilöstön perheenjäsenet oleskelevat Suomessa niin ikään ulkoasiainministeriön myöntämällä tilapäisellä oleskeluluvalla. Nämä henkilöt tarvitsevat pääsääntöisesti ulkomaalaislain 3 §:n 1 momentin 6 kohdassa tarkoitetun Maahanmuuttoviraston myöntämän työntekijän oleskeluluvan voidakseen vastaanottaa työtä Suomessa, ellei kyse ole työstä, jota edellä selostetuin tavoin voidaan tehdä ilman työntekijän oleskelulupaa.

Niiden valtioiden osalta, joiden kanssa Suomi on tehnyt perhe- ja puolisosopimuksen, työntekijän oleskeluluvan hakemusmenettely käynnistyy sillä, kun lähettäjävaltio ilmoittaa nootilla ulkoasiainministeriölle edustuston henkilön perheenjäsenen tai puolison aikomuksesta työllistyä Suomessa.

Ulkoasiainministeriö selvittää hakijan aseman perheenjäseninä ja muut sopimuksen soveltamisen edellytykset sekä ilmoittaa nootilla lähettäjävaltiolle tai asianomaiselle kansainväliselle järjestölle työntekijän oleskeluluvan hakemisesta Maahanmuuttovirastolta. Hakija liittää ulkoasiainministeriön lähettämän vastausnootin Maahanmuuttovirastolle toimitettavaan oleskelulupahakemukseen.

Maahanmuuttovirasto myöntää työ- ja elinkeinotoimiston myönteisen osapäätöksen jälkeen ulkomaalaiselle työntekijän oleskeluluvan, jollei ulkomaalaislain 36 §:stä muuta johdu. Sopimusvaltioiden kohdalla Maahanmuuttovirasto tekee hakemukseen päätöksen ilman saata-vuusharkintaa, mikä sujuvoittaa hakemusmenettelyä. Henkilö saa Maahanmuuttoviraston myönteisen päätöksen perusteella oleskelulupakortin, jossa on maininta työnteko-oikeuden perusteesta.

Saatuaan tiedon oleskeluluvan myöntämisestä ulkoasiainministeriö peruuttaa perheenjäsenelle tai puolisolalle myöntämänsä oleskeluluvan ja myöntää henkilölle kansainvälisen käytännön mukaisen henkilökortin ilman mainintaa oleskeluoikeudesta.

Jos lähettäjävaltiona olevan kolmannen maan ja Suomen välillä ei ole voimassa olevaa perhe- ja puolisosopimusta, perheenjäsenen tai puolison edellytyksiä saada Maahanmuuttovirastolta työntekijän oleskelulupa arvioidaan ulkomaalaislain säännösten mukaisesti (mm. saata-vuusharkinta).

Työntekijän oleskeluluvan saatuaan puolison tai perheenjäsenen katsotaan edellä mainituissa tapauksissa ulkomaalaislain näkökulmasta oleskelevan Suomessa työntekijänä, mutta Wienin diplomaattisopimuksen näkökulmasta henkilö oleskelee Suomessa edelleen sopimuksessa tarkoitettuna perheenjäsenenä, jolla on diplomaattisopimuksen mukainen diplomaattistatus. Suomessa puolison/perheenjäsenen diplomaattistatuksen säilymiseen ei vaikuta se, mistä lähettäjävaltiosta on kysymys, sillä diplomaattistatus ja siihen liittyvät erioikeudet ja vapaudet määräytyvät aina Wienin diplomaattisopimuksen mukaan.

2.3 Euroopan unioni

Euroopan unioni on tehnyt perhe- ja puolisosopimuksia, joita sovelletaan unionin kolmansissa maissa työskentelevien virkamiesten puolisoihin ja perheenjäseniin. Toistaiseksi EU:n ja jäsenvaltioiden yhteisen sopimuksen tekeminen on osoittautunut hankalaksi, koska diplomaattiset erioikeudet ja vapaudet kuuluvat jäsenvaltioiden toimivaltaan ja koska käytäntö näiden säilyttämisestä työtä tekeillä puolisoilla ja perheenjäsenillä ei ole yhteneväinen EU:n jäsenvaltioissa. Joissain EU-maissa työskentelyn aloittava perheenjäsen menettää diplomaattistatuksensa kokonaan, ja joissain tämä menettää vain tietyt ansiotyöhön liittyvät erioikeudet ja vapaudet.

2.4 Nykytilan arviointi

Uusien perhe- ja puolisosopimusten tekemiselle on edelleen tarvetta. Useissa maissa edustustojen henkilökunnan puolisoiden työskentely on periaatteessa mahdollista, mutta työllistymisen edellytyksenä on diplomaattistatuksesta ja immunitetista luopuminen, ellei sopimusta tehdä. Ulkomaanedustustossa työskentelevien puolisoiden työllistyminen on haaste, johon ulkoasiainministeriö pyrkii aktiivisesti vaikuttamaan. Puolison työskentelymahdollisuus ulkomaankierroksen aikana koetaan merkittäväksi kannustimeksi, joka vaikuttaa virkamiehen edellytyksiin siirtyä ulkomaanedustukseen. Perhe- ja puolisosopimusten tekeminen on tehokas tapa edistää puolisoiden työllistymismahdollisuuksia asemamaassa.

Ulkoasiainministeriö teki laajan edustustokyselyn vuosina 2007 ja 2012–2013. Kyselyjen tarkoituksena oli selvittää ne maat, joiden kanssa neuvottelut perhe- ja puolisosopimuksen tekemiseksi voitaisiin aloittaa. Kyselyllä pyrittiin selvittämään puolisoiden ja perheenjäsenten

työskentelyyn asemamaassa soveltuva sääntely ja käytännöt sekä keräämään tietoa mahdollisista kokemuksista asemamaassa työskentelystä. Toimenpidepyynnössä todettiin, että uusien sopimusten neuvottelussa lähtökohtana on tarveharkinta, jossa otetaan huomioon mm. suomalaisten mahdollisuudet työskennellä kohdemaassa ja vastaanottajavaltion olemassa olevat lain-säädännölliset esteet työnteolle sopimuksen puuttuessa.

Kyselyjen perusteella perhe- ja puolisosopimuksia tekivät mm. Alankomaat, Amerikan Yhdysvallat, Argentiina, Australia, Belgia, Brasilia, Chile, Espanja, Etelä-Afrikka, Etiopia, Intia, Irlanti, Israel, Italia, Itävalta, Kanada, Kazakstan, Kosovo, Kreikka, Kroatia, Kypros, Latvia, Liettua, Meksiko, Namibia, Peru, Portugali, Puola, Romania, Ruotsi, Saksa, Sambia, Serbia, Slovakia, Sveitsi, Tansania, Tanska, Tšekki, Turkki, Ukraina, Unkari, Vietnam, Viro ja Yhdistynyt kuningaskunta. Kyselyyn saatujen vastausten perusteella useimmat näistä valtioista tekivät perhe- ja puolisosopimuksia pitkälti Suomen käyttämää Euroopan neuvoston mallisopimusta vastaavan mallin pohjalta. Kaikkien valtioiden osalta vastausta ei saatu. Vastauksista Suomen kannalta relevantteja olivat muut kuin EU:n jäsenvaltiot ja ETA-valtiot ja näiden muiden maiden vastaukset otettiin jatkovalmisteluun.

Kriteereinä sopimuskumppanien valinnassa pidettiin ensinnäkin valtion jo tekemää ehdotusta Suomelle neuvottelujen aloittamisesta. Toiseksi edellytettiin, että valtiosopimus on kyseisessä maassa edellytyksenä puolison tai perheenjäsenen diplomaattistatuksen säilyttämisessä asemamaassa työskennellessään. Kolmanneksi edellytettiin, että Suomella on erityinen intressi saada sopimus aikaiseksi kyseisen maan kanssa huomioiden erityisesti se, että työskentely olisi muutoin mahdollista kyseisessä maassa ja puolisoilla, taikka perheenjäsenillä olisi halukkuutta ja edellytyksiä työskennellä kyseisessä maassa. Tällä perusteella ensimmäisessä vaiheessa neuvottelukumppaneiksi valikoituivat valtiot, joiden osalta kaikki kolme kriteeriä täyttyivät: Etiopia, Turkki, Serbia, Vietnam, Brasilia, Argentiina ja Peru. Lisäksi sovittiin, että resurssien salliessa neuvottelut voitaisiin aloittaa myös Tansanian, Israelin, Ukrainan, Intian ja Etelä-Korean kanssa. Ensimmäisen ja toisen vaiheen neuvottelutunnustelujen jälkeen neuvotteluja on käyty kumppanimaiden tai Suomen ulkomaanedustustojen tekemien aloitteiden pohjalta.

On huomattava, että puolison työllistymisen esteenä on usein myös sellaisia asemamaan tilanteeseen liittyviä tekijöitä, jotka eivät ole poistettavissa perhe- ja puolisosopimuksin. Lisäksi on huomattava, että määrällisesti kaikki sopimukset ovat edistäneet vain muutaman työntekijän työllistymistä. Voimassa olevia sopimuksia on sovellettu 1990-luvulta lähtien noin 30 Suomessa työtä tekevään henkilöön. Näistä kaksi kolmasosaa on Yhdysvalloista. Sopimusten perusteella työllistyneistä suomalaisista ei ole saatavissa tarkkoja lukuja, mutta kyse on yksittäisistä henkilöistä.

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Etelä-Afrikan ja Intian kanssa tehtyjen perhe- ja puolisosopimusten tavoitteena on mahdollistaa diplomaattisen edustuston, konsuliedustuston sekä kansainvälisessä järjestössä toimivan edustuston henkilöstön perheenjäsenten työntekeä kyseisissä maissa ilman, että heidän tarvitsee luopua diplomaattistatuksestaan niissä tapauksissa, joissa diplomaattistatuksesta luopuminen vastaanottajavaltion noudattaman käytännön mukaan muutoin olisi työskentelyn edellytyksenä. Vastaavasti Suomi takaa sopimuksissa työnteon edellytykset kyseisten maiden vastaavassa asemassa oleville puolisoille ja perheenjäsenille Suomessa.

Esityksen tavoitteena on hankkia eduskunnan hyväksyminen sopimuksille. Esitys sisältää myös ehdotukset niin sanotuiksi blankettilaeiksi, joilla saatetaan voimaan sopimusten lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset.

4 Esityksen vaikutukset

4.1 Taloudelliset vaikutukset

Esityksellä ei ole suoranaisia taloudellisia vaikutuksia.

4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Sopimuksilla poistetaan ennakolta esteitä diplomaattisen edustuston, konsuliedustuston tai kansainvälisessä järjestössä toimivan edustuston henkilöstön puolisoiden ja perheenjäsenten työnteolta niissä vastaanottajavaltioissa, joissa työnteon edellytyksenä on valtiosopimus. Puolisosopimusten edistäminen on ilmoitettu myös ulkoasiainministeriön norminpurkuhankkeeksi. Sopimukset helpottavat myös Suomessa olevien vieraiden valtioiden edustustojen henkilökunnan perheenjäsenten työskentelyä. Suomessa tämän arvioidaan vähentävän asiaan osallisen olevien viranomaisten (ulkoasiainministeriö, työ- ja elinkeinotoimistot, Maahanmuuttovirasto) neuvonta- ja selvitystyötä. Sopimusmaiden kohdalla saatavuusharkinnan poistuminen vähentää viranomaisten työtä ja sujuvoittaa lupakäsittelyä. Lisäksi sopimukset selkeyttävät mahdollisissa tulkintatilanteissa henkilön työskentelyyn liittyvää lainkäyttöllistä koskemattomuutta. Toisaalta sopimusten arvioidaan helpottavan Suomen ulkomailla olevien edustustojen henkilöstön tarvetta selvittää yksittäistapauksissa työnteon edellytyksiä.

Sopimukset vaikuttavat yksittäisten henkilöiden työllistymiseen Suomessa ja/tai sopimusvaltiossa. Voimassa olevia sopimuksia on sovellettu 1990-luvulta lähtien Suomessa noin 30 työtä tekevään henkilöön.

4.3 Muut yhteiskunnalliset vaikutukset

Perhe- ja puolisosopimuksilla edistetään osaltaan Suomen ulkomailla olevan diplomaattisen edustuston, konsuliedustuston tai kansainvälisessä järjestössä toimivan edustuston henkilöstön puolisoiden ja perheenjäsenten työnteon asemapaassa sekä vastavuoroisesti Suomessa toimivien sopimusvaltioiden edustustojen lähetetyn henkilöstön perheenjäsenten työnteon Suomessa. Sopimuksilla on myönteinen vaikutus myös Suomen edustustoissa työskentelevien puolustushallinnon ja muiden hallinnonalojen virkamiesten perheenjäsenten työllistymiseen. Sopimuksilla on merkitystä yksittäisen henkilön oikeussuojan kannalta, koska täydellistä luopumista diplomaattistatuksesta ei ole pidettävä suositeltavana edustuston henkilöstön puolisoiden työllistymisen mahdollistamiseksi. Täydellinen luopuminen voisi johtaa siihen, että diplomaattistatuksesta luopuneeseen puolisoon tai perheenjäseneseen kohdistuvia vastaanottajavaltion toimia voitaisiin käyttää Wienin diplomaattisopimuksen tai Wienin konsulisopimuksen tarkoituksen ja päämäärän sivuuttamiseksi. Sopimuksen myötä työtätekevä puoliso ei luovu diplomaattistatuksesta, mutta häntä ei ole vapautettu siviilioikeudellisesta ja hallinnollisesta lainkäyttövallasta kyseiseen ansiotyöhön liittyvissä kysymyksissä, minkä voidaan katsoa palvelevan työnantajan etua sekä yhteiskunnan kokonaisuutta. Rikosoikeudellisesta koskemattomuudesta luopuminen tapahtuisi tapauskohtaisesti ansiotyöhön liittyvissä tapauksissa ulkoasiainministeriön harkinnan mukaan.

Perhe- ja puolisosopimusten tekeminen edistää osaltaan tasa-arvolain ja yhdenvertaisuuslain tavoitteiden ja ministeriön perhepoliittisten tavoitteiden toteutumista. Perheen kokonaistilanteen vaikuttaessa yhä selvemmin siirtymishalukkuuteen, tavoitteena on löytää lisää siirtohalukkuutta ja sukupuolten tasa-arvoa tukevia käytäntöjä. Tämä on huomioitu myös ulkoasiainministeriön toiminnallisessa tasa-arvosuunnitelmassa sukupuolten välisen tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi ulkoasiainministeriön toiminnassa vuosina 2017-2019 sekä henkilöstöpoliittisessa tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmassa, joiden on tarkoitus valmistua vuoden 2017 aikana.

5 Asian valmistelu

Ulkoasiainministeriö pyysi vuonna 2007 toimivaltaisten ministeriöiden lausuntoa uusien perhe- ja puolisosopimusten tekemisestä. Työministeriö ja sisäasiainministeriö katsoivat lausunnoissaan, että perhe- ja puolisosopimusten tekeminen ei ulkomaalaislain säännösten ja niin sanotun yhden luvan periaatteen mukaan ole mahdollista. Yhden luvan periaate perustui eduskunnan hallintovaliokunnan mietintöön ulkomaalaislain muutoksesta, jossa valiokunta totesi että ulkomaalaisella voi olla vain yksi oleskelulupa kerrallaan (HE 28/2003 vp - HaVM 4/2004 vp). Tämän katsottiin merkitsevän, ettei samalla henkilöllä voi olla yhtä aikaa sekä työhön perustuvaa oleskelulupaa että ulkoasiainministeriön myöntämää oleskelulupaa. Ennen ulkomaalaislain voimaantuloa tehtyjen perhe- ja puolisosopimusten määräysten katsottiin kuitenkin olevan myös ulkomaalaislain muutoksen voimaantulon jälkeen muuttumattomina voimassa. Tämän katsottiin perustuvan ulkomaalaislain 1 §:ään sekä sen perusteluihin (HE 28/2003 vp) ja tulkinta vahvistettiin yhteisesti myös vuonna 2007 järjestetyssä ulkoasiainministeriön, sisäasiainministeriön ja työministeriön välisessä kokouksessa.

Ulkoasiainministeriö pyysi heinäkuussa 2012 uudelleen lausuntoja sisäasiainministeriöltä, työ- ja elinkeinoministeriöltä sekä Maahanmuuttovirastolta siitä, katsovatko ne uusien perhe- ja puolisosopimusten tekemisen mahdolliseksi voimassa olevan lainsäädännön puitteissa. Lausuntojen perusteella jatkuneessa valmistelussa päädyttiin ratkaisuun, jossa muiden kuin EU:n jäsenvaltioiden edustustojen virkamiesten perheenjäsenten työllistyessä Suomessa Maahanmuuttovirasto myöntäisi kyseisille henkilöille työntekijän oleskeluluvan, jolloin ulkoasiainministeriön heille myöntämä tilapäinen oleskelulupa peruttaisiin. Tämä koskisi myös tilanteita, joissa sovelletaan Suomen ja lähettäjävaltion välistä perhe- ja puolisosopimusta. Käytännön myötä yhden luvan periaatteen vastaista tilannetta ei syntyisi ja käytäntö olisi sopusoinnussa sekä ulkomaalaislain että Suomea velvoittavien Wienin diplomaatti- ja konsulisopimusten sekä perhe- ja puolisosopimusten määräysten kanssa. Ulkomaalaislakia katsottiin näin ollen olevan mahdollista tulkita siten, että myös uusien perhe- ja puolisosopimusten tekeminen olisi sopusoinnussa ulkomaalaislain säännösten kanssa ilman, että ulkomaalaislakia oli tarvetta muuttaa.

Samanaikaisesti kansallisen valmistelun kanssa ulkoasiainministeriö järjesti laajan edustustokyselyn selvittääkseen perhe- ja puolisosopimusten tarvetta ja edellytyksiä. Edustustokyselyä on selostettu edellä jaksossa 2.4 Nykytilan arviointi.

Perhe- ja puolisosopimusneuvottelut käytiin Suomen mallisopimuksen perusteella, joka pohjautuu Euroopan neuvoston mallisopimukseen (Euroopan neuvoston ministerikomitean suositus nro R (87) 2, annettu 12 päivänä helmikuuta 1987). Neuvottelut käytiin pääosin edustustojen välityksellä siten, että ulkoasiainministeriö antoi oikeudellista tukea neuvotteluihin.

Vuosien 2014–2015 aikana allekirjoitettiin viisi sopimusta: Argentiina, Brasilia, Israel, Serbia ja Vietnam. Sekä mallisopimuksesta että neuvotelluista sopimuksista pyydettiin lausunnot sisäministeriöltä, työ- ja elinkeinoministeriöltä ja Maahanmuuttovirastolta. Lausuntojen perusteella sopimuksiin sisältyvää perheenjäsenen määritelmää tarkennettiin.

Vuoden 2016 aikana allekirjoitettiin kaksi uutta sopimusta: Etelä-Afrikka (21 päivänä kesäkuuta 2016) ja Intia (1 päivänä elokuuta 2016). Myös Etelä-Afrikan ja Intian sopimuksista pyydettiin kommentit valmisteluvaiheessa työ- ja elinkeinoministeriöltä, sisäministeriöltä sekä Maahanmuuttovirastolta ja esitetyt näkemykset on huomioitu sopimuksien valmistelussa.

Hallituksen esityksestä pyydettiin lausunnot oikeusministeriöltä, sisäministeriöltä, opetus- ja kulttuuriministeriöltä, työ- ja elinkeinoministeriöltä ja Maahanmuuttovirastolta. Lausunnon antoivat määräaikaan mennessä sisäministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö ja Maahanmuuttovirasto, joista mikään ei nähnyt estettä sopimuksien hyväksymiselle.

Sisäministeriö esitti lausunnossaan muutosehdotuksen perustelutekstiin, josta käy ilmi, että nykyään EU-kansalaisten rekisteröintiasiat on siirretty poliisilta Maahanmuuttovirastolle.

Maahanmuuttovirasto esitti lausunnossaan, että oleskeluluvan hakumenettelyä tulisi kuvata hallituksen esityksessä tarkemmin niissä tilanteissa, joissa perhe- ja puolisosopimusten perusteella myönnetään henkilölle oleskelulupa ilman saatavuusharkintaa lähettävävaltion edustustosta ulkoasiainministeriölle toimitetun pyynnön perusteella.

Hallituksen esityksen perusteluja on tarkennettu sisäministeriön ja Maahanmuuttoviraston lausuntojen perusteella.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Sopimusten sisältö ja suhde Suomen lainsäädäntöön

Sopimusten keskeinen sisältö kuvataan alla asiakokonaisuuksittain. Kumpikin sopimus on Suomen ja sopimusvaltion kahdenvälisen neuvotteluiden tulos, mistä johtuen asiakokonaisuuksien jaottelu artikloihin sekä artiklanumerointi poikkeavat sopimusten välillä toisistaan. Kunkin asiakokonaisuuden kohdalle on merkitty, mihin artiklaan kyseinen asiakokonaisuus sopimuksissa sisältyy.

Johdanto, ansiotyön salliminen ja luvan myöntämisen vastavuoroisuus. Sopimusten johdannossa tai erillisessä asiaa koskevassa artiklassa ilmaistaan osapuolten tahto sallia vapaan ansiotyön tekeminen virallisissa tehtävissä alueillaan työskentelevien diplomaattisten tai konsuliedustustojen jäsenten sekä tietyissä tapauksissa kansainvälisissä järjestöissä toimivien edustustojen jäsenten perheenjäsenille. Työntekoluvan myöntämisessä noudatetaan vastavuoroisuutta.

Ansiotyön sallimista ja luvan myöntämisen vastavuoroisuutta koskevia määräyksiä on Suomen ja Etelä-Afrikan välisen sopimuksen johdanto-osassa ja 2 artiklan 1-4 kohdassa sekä Suomen ja Intian välisen sopimuksen 1 artiklan a, c ja d kohdassa.

Määritelmät. Artiklassa määritellään sopimuksen keskeinen termistö. Perhe- ja puolisosopimusten soveltamisen kannalta keskeisiä termejä ovat ”työntekijä”, ”perheenjäsen” ja ”ansio-

työ”. Selkeyden vuoksi sopimuksissa on määritelty myös termi ”työntekijä”, jolla kuvataan tarkasti se lähetettyjen työntekijöiden piiri, jonka perheenjäsenen osalta kyseinen sopimus soveltuu.

”Perheenjäsenellä” tarkoitetaan lähetetyn työntekijän aviopuolisoa tai aviopuolisoon rinnastettavaa puolisoa lähettäjävaltion lainsäädännön mukaisesti, sekä työntekijän huollossa olevaa naimatonta alle 18-vuotiasta lasta. Viittauksella lähettäjävaltion lainsäädäntöön perheenjäsenen määritelmän sisältö muodostuu Suomen lähettämien työntekijöiden ja heidän perheenjäsentensä osalta Suomen lainsäädännön mukaisesti, ja vastaavasti Suomeen lähetettyjen sopimusvaltioiden työntekijöiden perheenjäsenen osalta näiden maiden lainsäädännön mukaisesti. Suomessa perheenjäsenen määritelmä ilmenee ulkomaalaislain 37 §:stä. Viittauksella lähettäjävaltion lainsäädäntöön on ennen kaikkea haluttu varmistaa suomalaisten samaa sukupuolta olevien pariin yhdenvertaiset mahdollisuudet hakeutua Suomen edustustoihin eri puolilla maailmaa mahdollistamalla puolison työskentely asemamaassa myös silloin, kun vastaanottajavaltion lainsäädännössä ei tunnusteta samaa sukupuolta olevien henkilöiden parisuhdetta.

Ulkomaalaislain 37 §:ssä (380/2006) perheenjäseneksi katsotaan Suomessa asuvan henkilön aviopuoliso sekä alle 18-vuotias naimaton lapsi, jonka huoltaja on Suomessa asuva henkilö tai tämän aviopuoliso. Perheenjäseneksi katsotaan myös samaa sukupuolta oleva henkilö, jos parisuhde on kansallisesti rekisteröity. Aviopuolisoihin rinnastetaan jatkuvasti yhteisessä taloudessa avioliitonomaisissa olosuhteissa elävät henkilöt sukupuolestaan riippumatta. Tällaisen rinnastuksen edellytyksenä on, että he ovat asuneet vähintään kaksi vuotta yhdessä. Asumisaikaa ei edellytetä, jos henkilöillä on yhteisessä huollossa oleva lapsi tai jos on muu painava syy. Painavana syynä on käytännössä pidetty edustuston virallista ilmoitusta perhesiteestä. Lapseen rinnastetaan myös alle 18-vuotias naimaton lapsi, joka on huoltajansa tosiasiallisessa huollossa ja tosiasiallisen huollon tarpeessa oleskelulupahakemuksen ratkaisupäivänä, mutta jonka huoltosuhteesta ei ole saatavissa virallista selvitystä (kasvatilapsi).

Suomen ja Etelä-Afrikan välisen sopimuksen 1 artiklassa ”puolisoksi” katsotaan henkilö, joka tarkoittaa työntekijän mukana seuraavaa henkilöä, jonka lähettäjävaltio tunnustaa puolisoksi kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti. Suomen ja Intian välisen sopimuksen 2 artiklassa ”perheenjäsenen” määritelmä on laajempi siten, että perheenjäsenen määritelmä tarkoittaa diplomaattisen tai konsuliedustuston jäsenen puolisoa, vastaanottajavaltion kansallisen lainsäädännön mukaisesti, ja naimatonta huollettavaa lasta, jotka kuuluvat diplomaattisen ja konsuliedustuston jäsenen talouteen ja jotka kyseinen diplomaattinen tai konsuliedustusto ilmoittaa vastaanottajavaltiolle ja tämä valtio hyväksyy. Perheenjäsenen tarkempi määrittely jää tässä jälkikäteen hyväksynnän varaan. Suomessa diplomaattisen henkilökunnan perheenjäsenen osalta tulkinnan lähtökohtana on ulkomaalaislain 37 §. Koska perheenjäsenen on määritelty Suomessa ulkomaalaislain 37 §:ssä, perheenjäsenen määritelmä kuuluu lainsäädännön alaan.

Työntekoon liittyvät hallinnolliset järjestelyt. Ansiotyön tekeminen perhe- ja puolisosopimuksen nojalla edellyttää lähettäjävaltion diplomaattisen tai konsuliedustuston tai kansainvälisessä järjestössä olevan edustuston tekemää ilmoitusta vastaanottajavaltion ulkoasiainministeriön protokollapalveluille.

Lähettäjävaltio tai Suomessa sijaitsevan kansainvälisen järjestön edustusto ilmoittaa nootilla ulkoasiainministeriölle edustuston henkilön perheenjäsenen tai puolison aikomuksesta työllistyä Suomessa. Ulkoasiainministeriö selvittää hakijan aseman perheenjäsenenä ja muut sopi-

muksen soveltamisen edellytykset sekä ilmoittaa nootilla lähettäjävaltiolle tai asianomaiselle kansainväliselle järjestölle työntekijän oleskeluluvan hakemisesta Maahanmuuttovirastolta. Hakija liittää ulkoasianministeriön lähettämän vastausnootin Maahanmuuttovirastolle toimitettavaan oleskelulupahakemukseen.

Perheenjäsen tai puoliso hakee Maahanmuuttovirastolta työntekijän oleskelulupaa normaali-menettelyn (ml. TE-toimiston osapäätös) mukaisesti, mutta hakemusmenettelyyn ei kuitenkaan liity saatavuusharkintaa. Maahanmuuttovirasto myöntää työ- ja elinkeinotoimiston myönteisen osapäätöksen jälkeen ulkomaalaiselle työntekijän oleskeluluvan, jollei ulkomaalaislain 36 §:stä muuta johdu. Jos päätös on myönteinen, saa hakija oleskelulupakortin osoituksena voimassa olevasta oleskeluluvasta. Oleskelulupakortista ilmenee myös työnteको-oikeus.

Ulkoasiainministeriön ulkomaalaislain 69 §:n nojalla myöntämä oleskelulupa peruutetaan perheenjäsenen tai puolison aloittaessa ansiotyön, ja henkilölle myönnetään uusi henkilökortti, jossa ei ole mainintaa oleskeluoikeudesta. Käytäntö noudattaa yhden luvan periaatetta, ja sillä on pyritty ehkäisemään kahden oleskeluluvan samanaikaisesta voimassaolosta mahdollisesti seuraavia epäselvyyksiä.

Suomessa noudatettavia oleskelu- ja työlupakäytäntöjä on selostettu myös Nykytilaa koskevassa jaksossa 2.2.

Lupa tehdä ansiotyötä lakkaa pääsääntöisesti olemasta voimassa silloin, kun luvanhaltija ei ole enää perheenjäsenen asemassa, kun luvan perusteena ollut työsuhde tai tehtävä päättyy, kun lähetetyn työntekijän virkatehtävä vastaanottajavaltiossa päättyy, tai kun jompikumpi perhe- ja puolisosopimuksen osapuolista irtisanoo sopimuksen. Perheenjäsenen diplomaattinen asema Suomessa päättyy kuitenkin aina, kun lähetetyn työntekijän virkatehtävä päättyy ja hän poistuu maasta.

Perhe- ja puolisosopimuksen perusteella tehtävä ansiotyö ei oikeuta perheenjäsentä jatkamaan oleskeluaan vastaanottajavaltiossa, eikä pysymään sellaisessa ansiotyössä tai ryhtymään toiseen ansiotyöhön vastaanottajavaltiossa sen jälkeen, kun luvan voimassaolo on päättynyt. Diplomaatin perheenjäsenenä tapahtunutta tilapäistä oleskelua ei huomioida myöskään pysyvän oleskeluluvan myöntämiseen ulkomaalaislain 56 §:n nojalla vaadittavaksi oleskeluksi, mikäli perheenjäsen myöhemmin hakisi pysyvää oleskelulupaa.

Ansiotyön tekemistä koskevia hallinnollisia järjestelyjä käsitteleviä sopimusmääräyksiä sisältyy Suomen ja Etelä-Afrikan välisen sopimuksen 2 artiklan 2-4 kohtaan ja 7 artiklaan sekä Suomen ja Intian välisen sopimuksen 1 artiklan c-d kohtaan ja 3 artiklaan. Työntekoon liittyvistä luvista ja niistä koskevasta menettelystä on säädetty ulkomaalaislain 5 luvussa. Määräys kuuluu lainsäädännön alaan.

Tutkintojen tunnustaminen, erityispätevyyttä edellyttävät ja kansallisen turvallisuuden perusteella rajatut tehtävät. Perhe- ja puolisosopimus ei merkitse tutkintojen, todistusten tai opintojen automaattista vastavuoroista tunnustamista osapuolten välillä. Tällainen tunnustaminen edellyttää vastaanottajavaltiossa voimassa olevien menettelyiden sekä asiaa koskevien lainsäädännöllisten ja hallinnollisten määräysten noudattamista. Sopimusmääräyksellä pyritään turvaamaan kansallisesti yhdenmukaisten ammatillisten vaatimusten noudattaminen hauduttaessa erityispätevyyttä edellyttäviin tehtäviin.

Perheenjäsenelle sopimuksen perusteella myönnetty lupa tehdä ansiotyötä ei myöskään merkitse henkilökohtaisiin ominaisuuksiin, ammattipätevyyteen tai muihin syihin perustuvaa vapautusta työsuhteeseen tavanomaisesti sovellettavista vaatimuksista, menettelyistä tai maksuista. Ansiotyön luonteelle tai lajille ei lähtökohtaisesti ole sopimuksissa asetettu rajoituksia.

Intian kanssa tehdyn sopimuksen 1 artiklan b kohdassa vastaanottajavaltiolle on varattu oikeus evätä luvan myöntäminen työhön, jota turvallisuussyistä voi tehdä vain vastaanottajavaltion kansalainen. Ilman nimenomaista tämäsäilytystä sopimusmääräystäkin on katsottava, ettei vastaanottajavaltiolle ole velvollisuutta myöntää lupaa ansiotyöhön perhe- ja puolisosopimuksen nojalla silloin, kun on kyse tehtävistä, joihin kansallisen lainsäädännön mukaan voidaan nimittää vain vastaanottajavaltion kansalainen. Suomen ja Etelä-Afrikan välisessä sopimuksessa ei ole nimenomaisia määräyksiä turvallisuuden työlle asettamista rajoitteista, mutta Suomen lainsäädännössä asetetut rajoitteet tulevat kuitenkin Suomessa työskentelyn osalta sovellettaviksi.

Tutkintojen tunnustamista sekä erityispätevyyttä asettamia rajoitteita käsitteleviä sopimusmääräyksiä sisältyy Suomen ja Etelä-Afrikan välisen sopimuksen 2 artiklan 5 ja 6 kohtaan sekä Suomen ja Intian välisen sopimuksen 1 artiklan b kohtaan. Tutkintojen tunnustamisesta vastaa Suomessa Opetushallitus, joka toimii EU:n yleisen tutkintojen tunnustamisjärjestelmän kansallisena yhteyspisteenä. Opetushallitus jakaa tietoa tunnustamisjärjestelmästä sekä tutkintojen tunnustamismenettelyistä. Tutkintojen tunnustamisesta on Suomessa säädetty esimerkiksi laissa ulkomailla suoritettujen korkeakouluopintojen tuottamasta virkakelpoisuudesta (1385/2015) sekä laissa ammattipätevyyden tunnustamisesta (1093/2007). Valtion virkamieslaissa (750/1994) luetellaan virat, joihin voidaan nimittää vain Suomen kansalainen, ja jotka siten muodostavat niiden tehtävien rungon, joihin ei myönnetä työlupaa sopimusten kansallisen turvallisuuden perusteella rajoitettuja tehtäviä koskevien määräysten perusteella. Tällaisia virkoja ovat muun muassa ministeriöiden kansliapäälliköiden, valtiosihteerien ja osastopäälliköiden virat, ulkoasiainhallinnon virat, tuomarin virat, virastojen päälliköiden virat, poliisi-miehen virat, puolustusvoimien, puolustusministeriön sekä rajavartiolaitoksen virat sekä suojelupoliisin virat. Valtion virkamieslaissa lueteltujen virkojen lisäksi on katsottava, että myös yksityissektorin työt voivat kuulua sopimusten rajoittavien määräysten piiriin silloin, kun niihin sisältyy kansalliseen turvallisuuteen vaikuttavien tehtävien hoitoa. Määräykset kuuluvat lainsäädännön alaan. Hallituksen esityksessä eduskunnalle laeiksi valtion virkamieslain 7 ja 8 c §:n ja turvallisuus selvityslain muuttamisesta sekä eräiksi niihin liittyviksi laeiksi (HE 70/2017 vp) esitetään muutettavaksi luetteloa niistä viroista, joihin voidaan nimittää vain Suomen kansalainen.

Siviili- ja hallinto-oikeudellinen koskemattomuus. Sopimusmääräyksen nojalla perheenjäsenet, jotka nauttivat lainkäytöllistä koskemattomuutta Wienin diplomaattisopimuksen, Wienin konsulisopimuksen tai muun sovellettavan kansainvälisen asiakirjan perusteella, ja jotka tekevät ansiotyötä perhe- ja puolisosopimuksen mukaisesti, eivät nauti koskemattomuutta siviili- ja hallinto-oikeudellisesta lainkäytöstä tai tuomioiden täytäntöönpanosta sellaisten tekojen ja laiminlyöntien osalta, jotka on tehty kyseisen ansiotyön yhteydessä, ja jotka kuuluvat vastaanottajavaltion siviili- tai hallinto-oikeudelliseen lainkäyttövaltaan.

Sopimusmääräys ei merkitse luopumista siviili- ja hallinto-oikeudellisesta koskemattomuudesta muiden kuin ansiotyön yhteydessä tehtyjen tekojen tai laiminlyöntien osalta.

Siviili- ja hallinto-oikeudellista koskemattomuutta käsittelevät sopimusmääräykset sisältyvät Suomen ja Etelä-Afrikan välisen sopimuksen 3 artiklaan ja Suomen ja Intian välisen sopimuksen 4 artiklaan. Lainkäytöstä sekä etsinnästä, takavarikosta, menettämisseuraamuksesta ja muista pakkotoimenpiteistä säädetään Suomessa lailla. Lainkäyttöllinen koskemattomuus merkitsee vapautusta tuomiovallasta. Omaisuuden vapautus pakkotoimista koskee erilaisia hallinnollisia ja prosessuaalisia pakkokeinoja ja turvaamistoimenpiteitä. Sopimusten siviili- ja hallinto-oikeudellista koskemattomuutta käsittelevät määräykset kuuluvat lainsäädännön alaan.

Rikosoikeudellinen koskemattomuus. Wienin diplomaattisopimukseen, Wienin konsulisopimukseen tai muuhun sovellettavaan kansainväliseen asiakirjaan perustuvasta rikosoikeudellisesta koskemattomuudesta luopuminen ei seuraa suoraan perhe- ja puolisosopimusten määräyksistä, vaan edellyttää nimenomaista toimenpidettä lähettävävaltiolta.

Kun on kyse perheenjäsenestä, joka nauttii rikosoikeudellista koskemattomuutta jonkin edellä mainitun sopimuksen perusteella, ja on syytettynä työnsä yhteydessä tehdystä rikoksesta, vastaanottajavaltion on esitettävä virallinen, kirjallinen pyyntö lähettävävaltiolle tämän perheenjäsenen rikosoikeudellisesta koskemattomuudesta luopumiseksi, ja lähettjävaltion on vakavasti harkittava, suostuuko se esitettyyn pyyntöön.

Lähettjävaltion antama suostumus rikosoikeudellisesta koskemattomuudesta luopumiseen ei sisällä suostumusta mahdollisesti annettavan tuomion täytäntöönpanon osalta. Tuomion täytäntöönpano edellyttää erillistä pyyntöä koskemattomuudesta luopumiseksi tuomion täytäntöönpanon osalta, ja lähettjävaltion tähän antamaa suostumusta.

Rikosoikeudellista koskemattomuutta käsittelevät sopimusmääräykset sisältyvät Suomen ja Etelä-Afrikan välisen sopimuksen 4 artiklaan sekä Suomen ja Intian välisen sopimuksen 5 artiklaan. Rikosoikeudellista lainkäyttöä säännellään Suomessa rikoslailla (39/1889) ja rikosprosessilainsäädännöllä. Määräykset kuuluvat siten lainsäädännön alaan.

Verotus- ja sosiaaliturvajärjestelmät. Perhe- ja puolisosopimusten nojalla tehtävään ansiotyöhön sovelletaan työntekovaltion vero- ja sosiaaliturvalainsäädäntöä.

Verotus- ja sosiaaliturvajärjestelmiä käsittelevät sopimusmääräykset sisältyvät Suomen ja Etelä-Afrikan välisen sopimuksen 5 artiklaan ja Suomen ja Intian välisen sopimuksen 6 artiklaan. Suomen ja Etelä-Afrikan välisen sopimuksen 6 artikla sisältää myös erityismääräyksen ansiotyössä saatujen varojen kotiuttamisesta. Myös Suomen ja Intian välisen sopimuksen 6 artiklassa on määräys vastaanottovaltion valuuttasäännöstelyjärjestelmän noudattamisesta ansiotyöhön liittyen. Suomen lainsäädäntö ei sisällä erityissäännöksiä varojen kotiuttamisesta tai valuuttasäännöstelystä ansiotyöhön liittyen. Verovelvollisuuden perusteista säädetään perustuslain (731/1999) 81 §:n mukaan lailla, ansiotulojen verotuksen osalta erityisesti tuloverolaissa (1535/1992). Sosiaaliturvaa koskevat säädökset ovat niin ikään yksilön oikeuksiin ja velvollisuuksiin vaikuttavina laintasoisia (perustuslain 80 §).

Riitojen ratkaiseminen. Niiltä osin, kuin riitojen ratkaisemisesta on sovittu, sopimusten tulkintaa tai soveltamista koskevat erimielisyydet ratkaistaan diplomaattiteitse osapuolten keskinäisillä neuvotteluilla. Riitojen ratkaisemista käsittelevät sopimusmääräykset sisältyvät Suomen ja Etelä-Afrikan välisen sopimuksen 8 artiklaan sekä Suomen ja Intian välisen sopimuksen 7 artiklaan.

Sopimuksen muuttaminen. Suomen ja Etelä-Afrikan välisen sopimuksen 9 artiklaan sisältyy sopimuksen muuttamista koskeva määräys. Sopimusta voidaan muuttaa osapuolten keskinäisellä sopimuksella vaihtamalla diplomaattisia nootteja. Muutosten voimaantuloon sovelletaan samoja menettelyitä kuin koko sopimuksen voimaantuloon. Suomen ja Intian väliseen sopimukseen ei sisälly erillistä sopimusmääräystä sopimuksen muuttamisesta.

Voimaantulo. Sopimukset edellyttävät voimaantullakseen, että kumpikin sopimuspuoli käsittelee sopimuksen kansallisten menettelyjensä mukaisesti.

Voimaantulomääräykset sisältyvät Suomen ja Etelä-Afrikan välisen sopimuksen 10 artiklaan ja Suomen ja Intian välisen sopimuksen 8 artiklaan.

2 Lakiehdotusten perustelut

1 § Lakiehdotusten 1 § sisältää säännöksen, jolla saatetaan voimaan sopimusten lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset. Lainsäädännön alaan kuuluvista määräyksistä on tehty tarkemmin selkoa esityksen yksityiskohtaisissa perusteluissa.

2 § Sopimusten muut määräykset ja voimaansaattamislait ehdotetaan tulevaksi voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana. Kunkin lain on tarkoitus tulla voimaan samanaikaisesti kuin sopimus tulee voimaan.

3 Voimaantulo

Suomen ja Etelä-Afrikan sekä Suomen ja Intian välinen sopimus tulee voimaan toiseksi seuraavan kuukauden ensimmäisenä päivänä sen jälkeen, kun jälkimmäinen ilmoitus sopimuksen voimaantulon edellyttämien sisäisten menettelyjen päättämisestä on otettu vastaan.

Suomi vastaanotti ilmoituksen sopimuksen voimaansaattamiseksi tarpeellisten kansallisten menettelyiden saattamisesta päätökseen Etelä-Afrikalta 25 päivänä lokakuuta 2016. Intia ei ole vielä ilmoittanut omien sisäisten menettelyjen loppuunsaattamisesta.

Kumpaakin sopimusta koskeva voimaansaattamislaki on tarkoitettu tulemaan voimaan samanaikaisesti kyseisen sopimuksen kanssa.

Sopimukset eivät sisällä Ahvenanmaan lainsäädäntövaltaan kuuluvia määräyksiä, eikä sopimusten voimaansaattamislaille ole siten tarpeen hankkia Ahvenanmaan maakuntapäivien hyväksyntää.

4 Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus ja käsittelyjärjestys

Perustuslain 94 §:n 1 momentin mukaan eduskunta hyväksyy sellaiset valtiosopimukset ja muut kansainväliset velvoitteet, jotka sisältävät lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä tai ovat muutoin merkitykseltään huomattavia taikka vaativat perustuslain mukaan muusta syystä eduskunnan hyväksymisen. Perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännön mukaan eduskunnan hyväksymistoimivalta kattaa kaikki aineelliselta luonteeltaan lain alaan kuuluvat kansainvälisen veloitteen määräykset. Määräykset luetaan kuuluviksi lainsäädännön alaan, jos (1) määräys koskee jonkin perustuslaissa turvatun perusoikeuden käyttämistä tai rajoittamista, (2) määräys muutoin koskee yksilön oikeuksien tai velvollisuuksien perusteita, (3) määräyksen

tarkoittamasta asiasta on perustuslain mukaan säädettävä lailla, (4) määräyksen tarkoittamasta asiasta on voimassa lain säännöksiä tai (5) jos määräyksen tarkoittamasta asiasta on Suomessa vallitsevan käsityksen mukaan säädettävä lailla. Kysymykseen ei vaikuta, onko jokin määräys ristiriidassa vai sopusoinnussa Suomessa lailla annetun säännöksen kanssa (PeVL 11/2000 vp, PeVL 12/2000 vp ja PeVL 45/2000 vp).

Eduskunnan hyväksyttäväksi esitetyt perhe- ja puolisosopimusten lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset koskevat työntekoon liittyviä hallinnollisia järjestelyitä, siviili- ja hallinto-oikeudellista sekä rikosoikeudellista lainkäyttöä ja siitä luopumista, tutkintojen tunnustamista sekä kansallisesta turvallisuudesta johtuvia rajoitteita työlupien myöntämiseen. Myös sopimusten keskeiset määritelmät sisältävän artiklan on katsottava kuuluvan lainsäädännön alaan siltä osin, kuin sopimuksissa määritellyt käsitteet koskevat lainsäädännön alaan kuuluvia asioita. Tällöin määritelmät vaikuttavat välillisesti näiden lainsäädännön alaan kuuluvien aineellisten määräysten sisältöön ja soveltamiseen ja kuuluvat siksi itsekin lainsäädännön alaan (PeVL 6/2001 vp ja PeVL 24/2001 vp). Lainsäädännön alaan kuuluviksi määritelmiksi voidaan edellä olevan perusteella katsoa perheenjäsenen määritelmä.

Edellä olevan perusteella ja perustuslain 94 §:n mukaisesti esitetään, että

*eduskunta hyväksyisi Suomen tasavallan ja Etelä-Afrikan tasavallan hallituksen välillä niiden diplomaattisten tai konsuliedustustojen tai kansainvälisissä hallitustenvälisissä järjestöissä toimivien edustustojen työntekijöiden puolisoiden ansiotyöstä Pretorias-
sa 21 päivänä kesäkuuta 2016 tehdyn sopimuksen, sekä*

*eduskunta hyväksyisi Suomen tasavallan hallituksen ja Intian tasavallan hallituksen välillä diplomaattisen tai konsuliedustuston jäsenten perheenjäsenten ansiotyöstä New
Delhissä 1 päivänä elokuuta 2016 tehdyn sopimuksen.*

Koska sopimukset sisältävät määräyksiä, jotka kuuluvat lainsäädännön alaan, annetaan samalla eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

diplomaattisten tai konsuliedustustojen tai kansainvälisissä hallitustenvälisissä järjestöissä toimivien edustustojen työntekijöiden puolisoiden ansiotyöstä Etelä-Afrikan kanssa tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Diplomaattisten tai konsuliedustustojen tai kansainvälisissä hallitustenvälisissä järjestöissä toimivien edustustojen työntekijöiden puolisoiden ansiotyöstä Suomen tasavallan ja Etelä-Afrikan tasavallan välillä Pretoriassa 21 päivänä kesäkuuta 2016 tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset ovat lakina voimassa sellaisina kuin Suomi on niihin sitoutunut.

2 §

Sopimuksen muiden määräysten voimaansaattamisesta ja tämän lain voimaantulosta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

2.

Laki

diplomaattisen tai konsuliedustuston jäsenten perheenjäsenten ansiotyöstä Intian kanssa tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Diplomaattisen tai konsuliedustuston jäsenten perheenjäsenten ansiotyöstä Suomen tasavallan hallituksen ja Intian tasavallan hallituksen välillä New Delhissä 1 päivänä elokuuta 2016 tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset ovat lakina voimassa sellaisina kuin Suomi on niihin sitoutunut.

2 §

Sopimuksen muiden määräysten voimaansaattamisesta ja tämän lain voimaantulosta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Helsingissä 28 päivänä syyskuuta 2017

Pääministeri

Juha Sipilä

Ulkoasiainministeri Timo Soini

**SOPIMUS SUOMEN TASAVALLAN
HALLITUKSEN JA ETELÄ-AFRIKAN
TASAVALLAN HALLITUKSEN VÄLILLÄ
NIIDEN DIPLOMAATTISTEN TAI KON-
SULIEDUSTUSTOJEN TAI KANSAINVÄ-
LISISSÄ HALLITUSTENVÄLISISSÄ JÄR-
JESTÖISSÄ TOIMIVIEN EDUSTUSTO-
JEN TYÖNTEKIJÖIDEN PUOLISOIDEN
ANSIOTYÖSTÄ**

**AGREEMENT BETWEEN THE GOV-
ERNMENT OF THE REPUBLIC OF FIN-
LAND AND THE GOVERNMENT OF THE
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA ON
GAINFUL OCCUPATION OF SPOUSES
OF EMPLOYEES OF THEIR DIPLOMAT-
IC MISSIONS, CONSULAR OFFICES OR
MISSIONS TO INTERNATIONAL GOV-
ERNMENTAL ORGANISATIONS**

Johdanto-osa

Suomen tasavallan hallitus ja Etelä-Afrikan tasavallan hallitus (jäljempänä yhdessä "osapuolet" ja erikseen "osapuoli"), jotka

tahtovat sallia vastavuoroisesti ja osapuolten valtioiden kansallisen lainsäädännön mukaisesti ansiotyön tekemisen toistensa diplomaattisten tai konsuliedustustojen tai kansainvälisissä hallitustenvälisissä järjestöissä toimivien edustustojen työntekijöiden puolisoille, kun työntekijät on määrätty virkatehtävään toisen osapuolen alueelle, sopivat seuraavasta:

1 artikla

Määritelmät

Jollei asiayhteys osoita muuta, tässä sopimuksessa

"konsulisopimus" tarkoittaa vuonna 1963 tehtyä konsulisuhteita koskevaa Wienin yleissopimusta;

"diplomaattisopimus" tarkoittaa vuonna 1961 tehtyä diplomaattisia suhteita koskevaa Wienin yleissopimusta;

"työntekijä" tarkoittaa lähettiläjävaltiosta tullutta henkilöä (joka ei ole vastaanottajavaltion kansalainen eikä asu pysyvästi vastaanottajavaltiossa), joka on määrätty virkatehtävään vastaanottajavaltioon diplomaattisen tai konsuliedustuston jäsenenä tai kansainvälisessä hallitustenvälisessä järjestössä toimivan edus-

Preamble

The Government of the Republic of Finland and the Government of the Republic of South Africa (hereinafter jointly referred to as the "Parties" and separately as a "Party");

desiring to authorise, on the basis of reciprocity and subject to the domestic law of the respective countries of the Parties, gainful occupation of the spouses of employees of diplomatic missions, consular posts or missions to international governmental organisations of one of the Parties assigned to official duty in the territory of the other Party, hereby agree as follows:

Article 1

Definitions

In this Agreement, unless the context indicates otherwise:

"Consular Convention" means the Vienna Convention on Consular Relations of 1963;

"Diplomatic Convention" means the Vienna Convention on Diplomatic Relations of 1961;

"Employee" means a person from the sending State (who are not nationals or permanent residents of the receiving State) assigned to official duty in the receiving State as members of a diplomatic mission or consular post or as members of a mission to an international governmental organisation;

tuston jäsenenä;

"ansiotyö" tarkoittaa

(a) puolison tekemää yksityisoikeudelliseen työsopimukseen perustuvaa työtä;

(b) puolison itsenäistä ammatinharjoittamista; tai

(c) puolison itsenäistä yksityisen yritystoiminnan harjoittamista;

ja ansiotyön ulkopuolelle jää puolison työskentely lähettäjävaltion tai muun valtion diplomaattisessa tai konsuliedustustossa tai kansainvälisessä järjestössä toimivassa edustustossa;

"puoliso" tarkoittaa työntekijän mukana seuraavaa henkilöä, jonka lähettäjävaltio tunnustaa puolisoiksi kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti.

2 artikla

Edellytykset

(1) Lupa tehdä ansiotyötä vastaanottajavaltiossa annetaan ansiotyöhön haluaville puolisoille vastavuoroisesti.

(2) Puolisoille voidaan antaa lupa tehdä ansiotyötä siitä ajankohdasta alkaen, jona kyseinen työntekijä saapuu vastaanottajavaltioon, siihen ajankohtaan saakka, jona työntekijä poistuu vastaanottajavaltiosta tehtäviensä päätyttyä.

(3) Puolison lupa tehdä ansiotyötä lakkaa olemasta voimassa, jos puoliso ei enää täytä puolisoa koskevia vaatimuksia tai ei enää seuraa työntekijän mukana ja asu hänen kanssaan.

(4) Tämän sopimuksen perusteella tehtävä ansiotyö ei oikeuta puolisoa jatkamaan oleskeluaan vastaanottajavaltiossa eikä pysymään sellaisessa ansiotyössä tai ottamaan vastaan muuta ansiotyötä vastaanottajavaltiossa sen jälkeen, kun luvan voimassaolo on päättynyt.

(5) Puolison lupaa tehdä ansiotyötä ei katsota henkilökohtaisiin ominaisuuksiin tai ammattipätevyyteen perustuvaksi vapautukseksi sellaisista vaatimuksista, joita työsuhteeseen voidaan tavanomaisesti soveltaa.

"Gainful Occupation" means

(a) the carrying out by a Spouse of work under a private contract of service;

(b) the independent practice of a profession by a Spouse; or

(c) the independent operation of a private enterprise by a Spouse,

and excludes service of Spouses in a diplomatic mission or a consular post of the sending State or other states or a mission to an international organisation;

"Spouse" means a person whom the sending State recognises as such in accordance with its domestic law, accompanying an Employee;

Article 2

Conditions

(1) Authorisation to engage in Gainful Occupation in the receiving State shall be granted to Spouses who wish to do so, on a reciprocal basis.

(2) Spouses may be authorised to engage in Gainful Occupation from the time of arrival of the Employee in the receiving State until the time of departure of the latter upon termination of his or her duties.

(3) Authorisation for a Spouse to engage in Gainful Occupation shall lapse if the Spouse no longer meets the requirements of a Spouse or no longer accompanies and lives with an Employee.

(4) Gainful Occupation in accordance with this Agreement shall not entitle the Spouse to continue to reside in the receiving State, nor shall it entitle the said Spouse to remain in such Gainful Occupation or enter into other Gainful Occupation in the receiving State after the authorisation has lapsed.

(5) Authorisation for a Spouse to engage in Gainful Occupation shall not be regarded as exemption from any requirements which may ordinarily apply to any employment, whether relating to personal characteristics, or profes-

(6) Tämän sopimuksen mukainen puolison ansiotyö ei merkitse, että vastaanottajavaltio tunnustaa virallisesti puolison todistukset tai tutkinnot tai muun pätevyyden, jotka hän on saanut lähettäjävaltiossa.

3 artikla

Siviili- ja hallinto-oikeudellinen koskemattomuus

Jos ansiotyötä tekevä puoliso nauttii vastaanottajavaltiossa siviili- ja hallinto-oikeudellista koskemattomuutta diplomaattisopimuksen, konsulisopimuksen tai muun hallitusten välillä sovellettavan sopimuksen mukaisesti, hän ei diplomaattisopimuksen 31 artiklan 1 kohdan c alakohdan mukaisesti nauti vastaanottajavaltiossa siviili- ja hallinto-oikeudellista koskemattomuutta tai mahdollisen tuomion täytäntöönpanoon liittyvää koskemattomuutta kyseisen ansiotyön yhteydessä syntyvässä asiassa.

4 artikla

Rikosoikeudellinen koskemattomuus

Jos puoliso nauttii vastaanottajavaltiossa rikosoikeudellista koskemattomuutta diplomaattisopimuksen, konsulisopimuksen tai muun hallitusten välillä sovellettavan sopimuksen mukaisesti,

(a) lähettäjävaltiota pyydetään harkitsemaan luopumista puolison rikosoikeudellisesta koskemattomuudesta vastaanottajavaltiossa ansiotyön yhteydessä tehtävän teon tai laiminlyönnin osalta; ja

(b) rikosoikeudellisesta koskemattomuudesta luopumisen ei tulkita koskevan tuomion täytäntöönpanoon liittyvää koskemattomuutta, jonka osalta edellytetään erillistä luopumista.

sional or trade qualifications.

(6) Gainful Occupation of a Spouse in terms of this Agreement shall not mean that the receiving State gives official recognition to diplomas, degrees or other qualifications obtained by a Spouse in the sending State.

Article 3

Immunity from Civil and Administrative Jurisdiction

A Spouse enjoying immunity from the civil and administrative jurisdiction of the receiving State in accordance with the Diplomatic Convention, the Consular Convention or any other agreement which may apply between the Governments, and who engages in Gainful Occupation shall not, in accordance with Article 31.1(c) of the Diplomatic Convention, enjoy immunity from the civil and administrative jurisdiction of the receiving State or the execution of a possible judgment with respect to any matter arising from such Gainful Occupation.

Article 4

Immunity from Criminal Jurisdiction

In the case of a Spouse enjoying immunity from the criminal jurisdiction of the receiving State in accordance with the Diplomatic Convention, the Consular Convention or any other agreement which may apply between the Governments:

(a) the sending State shall be requested to consider waiving the immunity of the Spouse from the criminal jurisdiction of the receiving State in respect of any act or omission arising from the Gainful Occupation; and

(b) a waiver of immunity from criminal jurisdiction shall not be construed as extending to immunity from execution of the sentence, for which a separate waiver shall be required.

5 artikla

Verotus- ja sosiaaliturvajärjestelmät

Puolisoon sovelletaan vastaanottajavaltiossa sovellettavia verotus- ja sosiaaliturvajärjestelmiä kaikissa asioissa, jotka liittyvät vastaanottajavaltiossa tehtävään ansiotyöhön.

6 artikla

Varojen kotiuttaminen

Puolisot, joilla on lupa tehdä ansiotyötä, saavat kotiuttaa tästä ansiotyöstä saamansa palkan vastaanottajavaltion alueelta vastaanottajavaltion sovellettavan kansallisen lainsäädännön mukaisesti sekä vastaanottajavaltiossa sovellettavien verotus- ja sosiaaliturvajärjestelmien mukaisesti.

7 artikla

Menettelyt

Ennen kuin puoliso voi tehdä ansiotyötä vastaanottajavaltiossa, lähettjävaltion asianomainen edustusto ilmoittaa vastaanottajavaltion ulkoasiainministeriön protokollaosastolle, että kyseinen puoliso haluaa tehdä ansiotyötä vastaanottajavaltiossa. Todettuaan, ettei laillisia esteitä ole, ulkoasiainministeriö ilmoittaa viipymättä ja virallisesti lähettjävaltion asianomaiselle edustustolle, että puolisollla on lupa tehdä ansiotyötä vastaanottajavaltion kansallisen lainsäädännön mukaisesti.

Article 5

Taxation and Social Security Regimes

A Spouse shall be subject to the taxation and social security regimes applicable in the receiving State for all matters connected with the Gainful Occupation in the receiving State.

Article 6

Repatriation of Funds

Spouses authorised to enter into Gainful Occupation may repatriate their remuneration for such Gainful Occupation out of the territory of the receiving State in accordance with the applicable domestic law of the receiving State and subject to the taxation and social security regimes applicable in the receiving State.

Article 7

Procedures

Before a Spouse may engage in Gainful Occupation in the receiving State, the mission or consular post concerned of the sending State shall notify the Protocol Department of the Ministry for Foreign Affairs of the receiving State that such Spouse wishes to engage in Gainful Occupation in the receiving State. Upon verification of the absence of legal impediments, the Ministry for Foreign Affairs shall promptly and officially inform the mission or consular post concerned of the sending State that the Spouse is authorised to engage in Gainful Occupation, subject to the domestic law of the receiving State.

8 artikla

Riitojen ratkaiseminen

Mahdolliset osapuolten väliset riidat tämän sopimuksen tulkinnasta tai täytäntöönpanosta ratkaistaan sovinnollisesti osapuolten välisillä keskusteluilla tai neuvotteluilla.

9 artikla

Sopimuksen muuttaminen

Tätä sopimusta voidaan muuttaa osapuolten keskinäisellä suostumuksella siten, että osapuolet vaihtavat keskenään nootteja diplomaattiteitse. Muutos tulee voimaan 10 artiklassa määrätyn menettelyn mukaisesti.

10 artikla

Voimaantulo, voimassaolo ja irtisanominen

(1) Tämä sopimus tulee voimaan, kun kumpikin osapuoli on ilmoittanut toiselle osapuolelle kirjallisesti diplomaattiteitse täyttäneensä valtiosääntönsä mukaiset vaatimukset sopimuksen saattamiseksi voimaan. Sopimuksen voimaantulopäivä on toiseksi seuraavan kuukauden ensimmäisenä päivänä sen jälkeen, kun jälkimmäinen ilmoitus on vastaanotettu.

(2) Tämä sopimus on voimassa toistaiseksi, mutta kumpikin osapuoli voi irtisanoa sopimuksen ilmoittamalla aikomuksestaan irtisanoa sopimus toiselle osapuolelle kirjallisesti diplomaattiteitse kuusi kuukautta etukäteen.

Article 8

Settlement of Disputes

Any dispute between the Parties arising out of the interpretation or implementation of this Agreement shall be settled amicably through consultation or negotiations between the Parties.

Article 9

Amendment

This Agreement may be amended by mutual consent of the Parties through an Exchange of Notes between the Parties through the diplomatic channel. The amendment shall enter into force in accordance with the procedure established in Article 10.

Article 10

Entry into Force, Duration and Termination

(1) This Agreement shall enter into force when each Party has notified the other in writing through the diplomatic channel of its compliance with the constitutional requirements necessary for the implementation thereof. The date of entry into force shall be on the first day of the second month following the receipt of the last notification.

(2) This Agreement shall remain in force for an indefinite period, but may be terminated by either Party by giving six months' written notice in advance through the diplomatic channel to the other Party of its intention to terminate the Agreement.

Tämän vakuudeksi allekirjoittaneet, hallitustensa asianmukaisesti valtuuttamina, ovat allekirjoittaneet ja sinetöineet tämän sopimuksen kahtena alkuperäiskappaleena suomen ja englannin kielellä, molempien tekstien ollessa yhtä todistusvoimaiset.

Tehty Pretoriassa 21 päivänä kesäkuuta 2016

In witness whereof, the undersigned, being duly authorised thereto by their respective Governments, have signed and sealed this Agreement, in two originals, in the Finnish and English languages, all texts being equally authentic.

Done at Pretoria on this 21st day of June 2016

SUOMEN TASAVALLAN HALLITUKSEN
PUOLESTA

Suurlähettiläs Petri Salo

FOR THE GOVERNMENT OF THE
REPUBLIC OF FINLAND

Ambassador Petri Salo

ETELÄ-AFRIKAN TASAVALLAN HAL-
LITUKSEN PUOLESTA

Kansainvälisten suhteiden ja yhteistyön
ministeri Maite Mashabane

FOR THE GOVERNMENT OF THE
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

Minister of International Relations and
Cooperation Maite Mashabane

**SUOMEN TASAVALLAN HALLITUKSEN
JA INTIAN TASAVALLAN HALLITUK-
SEN VÄLILLÄ DIPLOMAATTISEN TAI
KONSULIEDUSTUSTON JÄSENTEN
PERHEENJÄSENTEN ANSIOTYÖSTÄ**

**BETWEEN THE GOVERNMENT OF THE
REPUBLIC OF FINLAND AND
GOVERNMENT OF THE REPUBLIC OF
INDIA ON GAINFUL OCCUPATION FOR
FAMILY MEMBERS OF MEMBERS OF A
DIPLOMATIC MISSION OR CONSULAR
POST**

Suomen tasavallan hallitus ja Intian tasaval-
lan hallitus, jotka

panevat merkille ne vaikeudet, joita diplo-
maattisen tai konsuliedustuston jäsenen talou-
teen kuuluvat perheenjäsenet kohtaavat tahto-
essaan tehdä ansiotyötä,

ymmärtävät, että useat tällaisiin talouksiin
kuuluvat, erityisesti puoliset, voivat tahtoa
tehdä työtä siinä valtiossa, johon diplomaatti-
sen tai konsuliedustuston jäsen on määrätty
tehtävään,

tahtovat helpottaa näiden perheenjäsenten
ansiotyön tekemistä vastaanottajavaltiossa,

ovat sopineet seuraavasta:

1 artikla

Lupa tehdä ansiotyötä

a. Lähettävävaltion diplomaattisen tai kon-
suliedustuston jäsenen talouteen kuuluville
perheenjäsenille annetaan vastavuoroisesti
lupa tehdä ansiotyötä vastaanottajavaltiossa
tämän valtion kansallisen lainsäädännön mu-
kaisesti.

b. Tehtävän ansiotyön luonteelle tai lajille
ei aseteta rajoituksia. Erityistä pätevyyttä
edellyttävässä ammatissa tai toiminnassa per-
heenjäsenen on kuitenkin noudatettava vas-
taanottajavaltion määräyksiä kyseisen amma-
tin tai toiminnan harjoittamisesta. Lupa ansio-
työn tekemiseen voidaan myös evätä tapauk-
sessa, jossa turvallisuussyistä ainoastaan vas-
taanottajavaltion kansalainen voidaan ottaa
ansiotyöhön. Tämä sopimus ei merkitse todis-

The Government of the Republic of Finland
and the Government of the Republic of India:

Noting the difficulties encountered by
members of the family forming part of the
household of a member of a diplomatic mis-
sion or a consular post who wish to engage in
a gainful occupation:

Realizing that many members of such
households, in particular spouses, may wish
to work in the State where the member of a
diplomatic mission or consular post is as-
signed to duty;

Desirous of facilitating the engagement of
such family members in a gainful occupation
in the receiving State;

Have agreed as follows:

Article 1

*Authorization to engage in a gainful occupa-
tion*

a. The members of the family forming part
of the household of a member of a diplomatic
mission or consular post of the sending State
shall be authorized, on a reciprocal basis, to
engage in a gainful occupation in the receiv-
ing State, in accordance with the national leg-
islation of the receiving State.

b. There shall be no restrictions as to the
nature or type of gainful occupation to be per-
formed. However, it shall be understood that
in such professions or activities as require
special qualifications, it shall be necessary for
the member of the family to comply with the
rules that govern the practice of that profes-
sion or activities in the receiving State. In ad-
dition, the authorisation may be withheld in
such cases where, by reasons of security, only

tusten ja tutkintojen tai opintojen tunnustamista osapuolten valtioiden välillä.

c. Luvan tehdä ansiotyötä tämän sopimuksen mukaisesti katsotaan lakkaavan olemasta voimassa ilman ennakkoilmoitusta, kun kyseisen diplomaattisen tai konsuliedustuston jäsenen tehtävä vastaanottajavaltiossa päättyy tai kun jompikumpi hallitus irtisanoo tämän sopimuksen. Tämän sopimuksen perusteella tehty ansiotyö ei oikeuta perheenjäsentä jatkamaan oleskeluaan vastaanottajavaltiossa, eikä se oikeuta häntä pysymään sellaisessa ansiotyössä tai ryhtymään muuhun ansiotyöhön vastaanottajavaltiossa sen jälkeen, kun luvan voimassaolo on päättynyt.

d. Palvelussuhteen tai työtehtävän muutos edellyttäisi uutta lupaa vastaanottajavaltion kansallisen lainsäädännön mukaisesti.

nationals of the receiving State can be employed. This Agreement does not imply recognition of diplomas and degrees or studies between the two countries.

c. The authorisation for gainful occupation under this Agreement is deemed to be terminated without prior notification upon the termination of the assignment of the member of a diplomatic mission or consular post in the receiving State, or upon the termination of this Agreement by either Government. Gainful occupation engaged in accordance with this Agreement shall not entitle the member of the family to continue to reside in the receiving State, nor shall it entitle the said member of the family to remain in such gainful occupation or to enter into other gainful occupation in the receiving State after the authorisation has terminated.

d. Change in employment/occupation would require new authorisation in accordance with the national legislation of the receiving State.

2 artikla

Article 2

Määritelmä

Definitions

Tässä sopimuksessa:

For the purposes of this Agreement:

a. "diplomaattisen tai konsuliedustuston jäsen" tarkoittaa lähettäjävaltion työntekijää, joka ei ole vastaanottajavaltion kansalainen eikä asu pysyvästi vastaanottajavaltiossa ja joka on määrätty toimimaan virallisessa tehtävässä vastaanottajavaltiossa olevassa diplomaattisessa tai konsuliedustustossa;

a. "A member of a diplomatic mission or consular post" means any employee of the sending State who is not a national of or a permanent resident of the receiving State and who is assigned to official duty in the receiving State in a diplomatic mission or consular post;

b. "perheenjäsen" tarkoittaa diplomaattisen tai konsuliedustuston jäsenen puolisoa, vastaanottajavaltion kansallisen lainsäädännön mukaisesti, ja naimatonta huollettavaa lasta, jotka kuuluvat diplomaattisen tai konsuliedustuston jäsenen talouteen ja jotka kyseinen diplomaattinen tai konsuliedustusto ilmoittaa vastaanottajavaltiolle ja tämä valtio hyväksyy.

b. "A member of the family" means the spouse of a member of a diplomatic mission or consular post, in accordance with the national legislation of the receiving State, and any unmarried and dependent children who form part of the household of a member of a diplomatic mission or consular post and who are communicated to the receiving State by the respective diplomatic mission or consular post approved by such state.

3 artikla

Menettelyt

a. Lähettäjävaltion diplomaattinen tai konsuliedustusto lähettää perheenjäsenen puolesta virallisen ilmoituksen ansiotyön tekemistä koskevasta luvasta vastaanottajavaltion ulkoasiainministeriön protokollaosastolle.

b. Noudatettavat menettelyt ovat sovellettavan kansallisen lainsäädännön mukaiset, ja niitä sovelletaan siten, että perheenjäsen voi ryhtyä ansiotyöhön mahdollisimman pian.

Article 3

Procedures

a. An official notification regarding authorisation to engage in a gainful occupation shall be sent on behalf of the member of the family by the diplomatic mission or consular post of the sending State to the Protocol Division of the Ministry of Foreign/External Affairs of the receiving State.

b. The procedures followed shall be in accordance with the relevant national legislation and applied in a manner so as to enable the member of the family to engage in a gainful occupation as soon as possible.

4 artikla

Siviili- ja hallinto-oikeudelliseen lainkäyttöön liittyvät erioikeudet ja vapaudet

Jos perheenjäsen nauttii vastaanottajavaltion siviili- ja hallinto-oikeudelliseen lainkäyttöön liittyvää koskemattomuutta vuoden 1961 diplomaattisia suhteita koskevan Wienin yleissopimuksen, vuoden 1963 konsulisuhteita koskevan Wienin yleissopimuksen tai muun sovellettavan kansainvälisen asiakirjan mukaisesti, tätä koskemattomuutta ei sovelleta sellaiseen ansiotyön yhteydessä tehtyyn tekoon tai laiminlyöntiin, joka kuuluu vastaanottajavaltion siviili- tai hallinto-oikeudellisen lainkäytön alaan, eikä sellaiseen tuomioon, joka kuuluu sen täytäntöönpanovallan alaan.

Article 4

Civil and Administrative Privileges and Immunities

In the case of members of the family who enjoy immunity from the civil and administrative jurisdiction of the receiving State in accordance with Vienna Convention on Diplomatic Relations of 1961 or Vienna Convention on Consular Relations, 1963 or under any other applicable international instrument, such immunity shall not apply in respect of any act or omission carried out in the course of the gainful occupation and falling within the civil or administrative jurisdiction of the receiving State or in respect of any judgement falling within its executive power.

5 artikla

Rikosoikeudellinen koskemattomuus

Jos perheenjäsen nauttii vastaanottajavaltion rikosoikeudelliseen lainkäyttöön liittyvää koskemattomuutta vuoden 1961 diplomaattisia suhteita koskevan Wienin yleissopimuksen tai muun sovellettavan kansainvälisen asiakirjan mukaisesti,

a) määräyksiä vastaanottajavaltion rikosoikeudelliseen lainkäyttöön liittyvästä koske-

Article 5

Criminal Immunity

In the case of members of the family who enjoy immunity from the criminal jurisdiction of the receiving State in accordance with the Vienna Convention on Diplomatic Relations of 1961 or under any other applicable international instrument:

a) The provisions concerning immunity from the criminal jurisdiction of the receiving

mattomuudesta sovelletaan edelleen tekoon, joka on tehty ansiotyön yhteydessä. Vakavien rikosten ollessa kyseessä lähettäjävaltio kuitenkin harkitsee vastaanottajavaltion pyynnöstä asianmukaisesti luopumista kyseisen perheenjäsenen koskemattomuudesta, joka liittyy vastaanottajavaltion rikosoikeudelliseen lainkäyttöön;

b) lähettäjävaltio harkitsee myös asianmukaisesti luopumista perheenjäsenen koskemattomuudesta tuomion täytäntöönpanon osalta.

6 artikla

Verotus-, sosiaaliturva- ja valuuttasäännösten järjestelmät

Ansiotyötä tämän sopimuksen mukaisesti tekeviin perheenjäseniin sovelletaan vastaanottajavaltion verotus-, sosiaaliturva- ja valuuttasäännöstelyjärjestelmiä asioissa, jotka liittyvät heidän vastaanottajavaltiossa tekemäänsä ansiotyöhön, jollei muilla sovellettavilla kansainvälisillä sopimuksilla toisin määrätä.

7 artikla

Riitojen ratkaiseminen

Mahdolliset erimielisyydet tai riidat tämän sopimuksen tulkinnasta tai soveltamisesta ratkaistaan osapuolten välisillä keskusteluilla.

8 artikla

Voimaantulo

Tämä sopimus on voimassa toistaiseksi. Kumpikin hallitus voi irtisanoa sopimuksen milloin tahansa ilmoittamalla asiasta kirjallisesti toiselle hallitukselle kuusi (6) kuukautta etukäteen.

Osapuolet ilmoittavat toisilleen diplomaattiteitse, kun ne ovat toteuttaneet tämän sopimuksen voimaantulon edellyttämät kansalliset toimet. Sopimus tulee voimaan toiseksi seuraavan kuukauden ensimmäisenä päivänä sen jälkeen, kun jälkimmäinen ilmoitus on

State shall continue to apply in respect of any act carried out in the course of the gainful occupation. However, in the case of serious offences, upon the request of the receiving State, the sending State shall give due consideration to waiving the immunity of the member of the family concerned from the criminal jurisdiction of the receiving State.

b) The sending State shall also give due consideration to waiving the immunity of the member of the family from the execution of a sentence.

Article 6

Fiscal, social security and exchange control regimes

Members of the family engaging in gainful occupation under this Agreement shall be subject to the fiscal, social security and exchange control regimes of the receiving State for matters connected with their gainful occupation in that State, unless otherwise regulated by any other applicable international agreement.

Article 7

Settlement of Disputes

Settlement of any differences or disputes regarding the interpretation or application of this Agreement shall be carried out through mutual consultations between the Parties.

Article 8

Entry into operation

This Agreement shall remain in force for an indefinite period. Either Government may terminate it any time by giving six (6) months' notice in writing to the other Government.

The Parties shall notify each other through diplomatic channels of the completion of the national measures necessary for the entry into force of this Agreement. The Agreement shall enter into force on the first day of the second month following the receipt of the later noti-

vastaanotettu.

Tämän vakuudeksi asianmukaisesti valtuutetut osapuolten edustajat ovat allekirjoittaneet tämän sopimuksen.

Tehty New Delhissa 1 päivänä elokuuta 2016 kahtena alkuperäiskappaleena suomen, hindin ja englannin kielellä, kaikkien tekstien ollessa yhtä todistusvoimaiset. Jos tästä sopimuksesta syntyy tulkintaeroja, englanninkielinen teksti on ratkaiseva.

fication.

In witness whereof, the duly authorized representatives of the Parties have signed this Agreement.

In New Delhi on 1st of August 2016 in two original copies, in the Finnish, Hindi and English languages, all texts being equally authentic. In case of any divergence of interpretation of this Agreement, the English text shall prevail.

SUOMEN TASAVALLAN HALLITUKSEN
PUOLESTA

FOR THE GOVERNMENT OF THE
REPUBLIC OF FINLAND

Va. asiainhoitaja Seija Kinni

Chargé d'Affairs a.i Seija Kinni

INTIAN TASAVALLAN HALLITUKSEN
PUOLESTA

FOR THE GOVERNMENT OF THE RE-
PUBLIC OF INDIA

Osastopäällikkö (Keski-Eurooppa)

Joint Secretary (Central Europe)

Subrata Bhattacharjee

Subrata Bhattacharjee